

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 10 november 2009

Mål nr

Ö 4280-09

Framställning om utlämning till Republiken Turkiet av AT (CTA),
medborgare i Turkiet

Offentlig försvarare: Advokat GL

Allmänna överåklagarmyndigheten i Diyarbakir, Turkiet, har i en framställning den 21 augusti 2008 begärt att medborgaren i Turkiet AT ska utlämnas till Turkiet för lagföring. AT, som i Sverige förekommer under namnet CKA med svenskt personnummer, kallas i det följande CKA.

Till stöd för framställningen har åberopats ett häktningsbeslut meddelat i CKAs utevaro den 15 januari 2008 av Femte distriktsdomstolen för grova brottmål i Diyarbakir, Turkiet, och en häktningsorder utfärdad samma dag av samma domstol. Av beslutet och ordern framgår att CKA är misstänkt för brott mot statens enhet och landets helhet enligt 125 § (lagnr 765) i den turkiska strafflagen. I häktningsordern anges som häktningsskäl (i svensk översättning) ”Aktion som ledde till mordet på författaren MA och livshotande skador för OM”.

Sedan ärendet enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott överlämnats till riksåklagaren och utredning verkstälts, har riksåklagaren enligt 17 § samma lag överlämnat ärendet jämte eget yttrande till Högsta domstolen.

CKA har motsatt sig utlämning.

CKA har i utlämningsärendet varit berövad friheten som anhållen från den 28 januari 2009 till den 30 januari 2009 varefter han ålagts reseförbud.

Högsta domstolen beslutar följande

YTTRANDE

Enligt utlämningsframställningen är CKA misstänkt för brott mot statens enhet och landets helhet genom att inom ramen för den illegala terrororganisationen PKK:s verksamhet med eldvapen ha mördat författaren MA och skadat OM den 20 september 1992 i provinsen Diyarbakir. I en till utlämningsframställningen fogad handling, benämnd Protokoll över granskning av akt och daterad den 8 juni 2007, anges att den bevisning som finns mot CKA är att denne i ett citerat utdrag ur en bok som publicerades under år 2005, "En Jitem-avhoppare berättar", liksom i en artikel publicerad i den turkiska dagstidningen Hürriyet – som påstås bygga på en intervju med CKA – erkänt delaktighet i det väpnade angreppet på MA och OM.

CKA har förnekat att han gjort sig skyldig till påstådd brottslighet och har gjort gällande att häktningsbeslutet är uppenbart oriktigt (9 § tredje stycket utlämningslagen) samt att det föreligger hinder mot utlämning enligt 6 och 7

§§ utlämningslagen och artikel 3 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.

CKA har i ärendet anfört bl.a. följande. Han var under åren 1975–1985 aktiv medlem i PKK och hoppade därefter av. Under åren 1990–2001 arbetade han som tolk och livvakt för en länge hemlighållen turkisk militär säkerhetstjänst, Jitem, vars huvuduppgift var att bekämpa PKK. Han har i åtskilliga artiklar och böcker beskrivit Jitems verksamhet och bl.a. berättat om tortyr och politiska mord. Han har också berättat vad han kände till om händelsen när MA dödades och OM skottskadades. Han har aldrig i något sammanhang erkänt att han själv skulle ha varit delaktig i skottlossningen. Den åberopade boken, som är ett resultat av en intervju med honom, innehåller inte det påstådda citatet. Intervjun som låg till grund för artikeln i dagstidningen Hürriyet är videoinspelad och uppgiften att han i det sammanhanget skulle ha tagit på sig ansvar är felaktig. Enligt hans uppfattning skedde mordet på MA i Jitem's regi. Han kommer att dödas om han utlämnas till Turkiet. Anledningen till att Turkiet begärt honom utlämnad är att man vill tysta honom.

Boken ”En Jitem-avhoppare berättar” har inhämtats i utlämningsärendet och den del som rör mordet på MA har översatts till svenska. Det åberopade avsnittet i boken har inte återfunnits. Den intervju som låg till grund för artikeln i dagstidningen Hürriyet ägde rum i Sverige. En tolk som var närvarande vid intervjun har hörts i utlämningsärendet. Hon har berättat att hon spelade in intervjun eftersom hon inte litade på journalisten och att CKA vid intervjun sade att han inte hade gjort sig skyldig till mordet men visste vem mördaren var; i tidningsartikeln hade därefter dessa uppgifter återgetts felaktigt. Videoinspelningen har granskats genom riksåklagarens försorg.

Enligt riksåklagaren har varken vid granskningen av videoinspelningen eller vid förhöret med tolken någonting framkommit som tyder på att CKA erkänt att han var inblandad i mordet.

De turkiska myndigheterna har med anledning därav på diplomatisk väg beretts tillfälle att lämna ytterligare upplysningar i ärendet (jfr artikel 13 i 1957 års europeiska utlämningskonvention) bl.a. rörande påståendet att CKA varit delaktig i mordet i sin egenskap av medlem i PKK samtidigt som CKA hävdar, och presenterat viss skriftlig bevisning till stöd för, att han vid tidpunkten för mordet arbetade för Jitem, samt rörande det citerade avsnittet i boken eftersom detta inte kunnat återfinnas. I de kompletterande uppgifterna – från samma myndighet som gjort utlämningsframställningen – synes inte boken beröras. Däremot vidhålls att CKA i den aktuella tidningsartikeln erkänt att han var en av de fem personer som haft med mordet att göra samt genomfört detta. Vidare påstås att CKA visserligen arbetat inom Jitem men aldrig brutit med PKK utan upprätthållit kontakterna med den organisationen utan Jitems vetskap. Till stöd för sistnämnda uppgift åberopas en artikel i tidningen Expressen skriven av EO som påstås bygga på uppgifter som CKA lämnat. Förhör har i ärendet hållits med EO. Vad denne berättat visar enligt riksåklagaren inte att CKA skulle ha erkänt inblandning i mordet. Enligt riksåklagaren leder det sagda närmast till att det finns anledning att hävda att det turkiska häktningsbeslutet bör anses vara uppenbart oriktigt.

Enligt 9 § tredje stycket utlämningslagen får genom överenskommelse med främmande stat bestämmas att en fällande dom eller ett sådant beslut om häktning som har meddelats av domstol eller domare ska godtas, om det inte i särskilt fall framgår att domslutet eller häktningsbeslutet är uppenbart

oriktigt. Turkiet är liksom Sverige anslutet till den europeiska utlämningskonventionen. Häktningsbeslutet, som är meddelat av domstol, ska därför godtas om det inte är uppenbart riktigt.

I förarbetena till 9 § tredje stycket utlämningslagen uttalades att utlämning inte i något fall borde kunna komma i fråga om den person som begärs utlämnad på ett enligt svensk rättegångsordning klart bindande sätt kunde visa att han inte begått det uppgivna brottet. (Prop. 1957:156 s. 33.) I anledning av Lagrådets yttrande framhölls att en överenskommelse med främmande stat inte fick ges det innehållet att skyldighet föreligger att acceptera en dom som enligt vad som framkommer här är helt riktigt. Kunde det t.ex. visas att den dömda befann sig på annan plats när brottet begicks och alltså inte kunde ha förövat brottet eller att domen på annat sätt är behäftad med uppenbart fel skulle den givetvis inte accepteras. (A. prop. s. 129 f.) Vid Sveriges tillträde den europeiska utlämningskonventionen förbehöll sig Sverige rätten att vägra utlämning, om i det i det särskilda fallet framgår att domslutet eller häktningsbeslutet är uppenbart riktigt (prop. 1958:139 s. 13, SÖ 1959:65).

Av de redovisade förarbetsuttalandena och Högsta domstolens praxis på området (senast Högsta domstolens beslut den 20 oktober 2009 i mål Ö 1707-09) framgår att det, för att ett häktningsbeslut meddelat av en domstol eller domare skall anses vara uppenbart riktigt, i princip krävs att den som begärs utlämnad visar att han inte begått det uppgivna brottet. Av förarbetena framgår emellertid att ett häktningsbeslut även kan anses uppenbart riktigt om det i utlämningsärendet framkommer att det åberopade häktningsbeslutet på annat sätt är behäftat med uppenbart fel, något som även är förenligt med det svenska förbehållets lydelse.

Den kontroll som har kunnat göras av den bevisning som anges ligga till grund för häktningsbeslutet ger inget stöd för de påstådda brottsmisstankarna (som för övrigt avser brott som enligt svensk rätt närmast motsvarar brottet uppror enligt 18 kap. 1 § brottsbalken eller högförräderi enligt 19 kap. 1 § brottsbalken; jfr 6 § utlämningslagen). De turkiska myndigheterna har sedan de beretts tillfälle att lämna ytterligare upplysningar i ärendet inte påstått att det finns annan utredning eller bevisning till stöd för brottsmisstankarna. I en situation då den bevisning som anges ligga till grund för ett häktningsbeslut visats vara ohållbar måste det anses att beslutet är behäftat med ett sådant fel att det ska anses vara uppenbart oriktigt i den mening som avses i 9 § tredje stycket utlämningslagen.

Det föreligger därmed hinder mot utlämning av CKA.

Vid denna bedömning saknas anledning för Högsta domstolen att uttala sig i frågan om det föreligger andra hinder enligt utlämningslagen mot utlämning av CKA eller om en utlämning av honom skulle strida mot Europakonventionen.

BESLUT I ÖVRIGA FRÅGOR

CKA ska inte längre vara ålagd reseförbud.

För biträde åt CKA i utlämningsärendet tillerkänns advokaten GL ersättning av allmänna medel med etthundrasextontusensexhundraåttioen (116 681) kr,

varav 79 488 kr för arbete, 4 314 kr för tidspillan, 8 964 kr för utlägg och 23 336 kr för mervärdesskatt. Kostnaden ska stanna på staten.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Leif Thorsson,
Torgny Håstad, Anna Skarhed och Lena Moore (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Monica Björnfot Spaak